Není vzkříšení

Původ materiálu
David Nečil
Pořadí v lekci
13

Téma

Jakou naději máme ve smrti?

Cíle

Konfrontovat představy dětí a představy Ježíše, Bible. Společně „unést“ vědomí, že naše představy o tom, co bude po smrti, nejsou víc než představy. Spokojit se s důvěrou.

Pro učitele

Biblické texty

L 20,27–40; Ž 23; J 14,1–6; Zj 21

Poznámky k příběhu

- Kontext — příběh se odehrává před Velikonocemi v Jeruzalémě. Ježíš učí v chrámu, kam za ním přichází různé „delegace“ a diskutují s ním.
- Saduceové — jsou významnou židovskou skupinou v Ježíšově době. Z jejich řad pocházeli vyšší kněží i velekněz. Jejich autorita byla velice úzce provázána s chrámem a s politickou mocí, kterou podporovali. Často bývali rádci šlechty i králů. Po dobytí Jeruzaléma a zničení chrámu Římany tato skupina mizí.
- Motivace saduceů — přišli s hotovým názorem. Nechtějí se dozvědět pravdu, jenom si potvrdit svůj postoj či ještě lépe — Ježíše nachytat, zpochybnit jeho autoritu a názory. To je téma, které děti i my zažíváme i dnes — lidi, kteří zdánlivě chtějí mluvit o víře, ale ve skutečnosti chtějí jenom vyjádřit názor, jak je to křesťanství nemožné, nelogické a překonané. Je možné navázat tím, jaké třeba otázky děti dostávají ve svém okolí, od svých spolužáků, kamarádů a pokusit se najít nějaké řešení.
- Vzkříšení — možná nám připadne zvláštní, že saduceové jsou kněží, a přesto nevěří ve vzkříšení. Představa toho, co bude po smrti, se v Izraeli vyvíjela. Víra Izraelců je

zaměřena k tomuto světu a k životu. Známý je např. žalm 115 — „Mrtví nechválí už Hospodina, nikdo z těch, kdo sestupují v říši ticha.“ To je důležité. Proto v judaismu i v křesťanství hraje velkou roli péče o toto stvoření, spravedlnost, svoboda, požehnání už na tomto světě. Má cenu se zasazovat o dobré věci, proměňovat sebe i poměry ve svém okolí. Jedním z vrcholů tohoto postoje je zvěst o inkarnaci, kdy Bůh sám považuje náš svět za natolik důležitý, že do něj vstupuje osobně. Je to tedy jedna z charakteristik Izraelců, jde o jeho svéráz, nikoliv o nedostatečnost. Nápadně to vyvstane třeba ve srovnání s náboženstvím starého Egypta, ve kterém různé teorie o posmrtném životě, návody jak jednat, na co se připravit, tvoří velmi významnou roli. V Izraeli však víra ve vzkříšení nevyrůstala z různých spekulací, ale ze vztahu k Bohu. Z důvěry, že Boží věrnost, láska a milosrdenství překoná i hranici tohoto života. V jakýchsi náznacích o tom vypovídá třeba žalm 23: „I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují.“ A vlastně i ten zmíněný žalm 115, který rozšiřuje perspektivu důvěry, končí těmito slovy: „Avšak my budeme Hospodinu dobrořečit nyní i navěky.“

- Levirátní zákon — saduceové argumentují ustanovením z Dt 25,5–6. Levir znamená latinsky švagr, hebrejsky je toto ustanovení zváno jibum. Jde o to, že každá izraelská rodina měla v zemi zaslíbené přidělený podíl, aby nikdo nebyl bezdomovcem. V případě bezdětnosti by tento podíl neměl komu připadnout. Bratr proto mohl svému zemřelému bratru zplodit dědice. V saducejském příběhu by v případě narození dítěte poslednímu z bratrů bylo toto dítě paradoxně dědicem všech šesti bratrů jenom ne jeho.
- Ježíšova argumentace — Ježíš svou odpověď rozdělí do dvou částí. V první přirovnává vzkříšeného člověka k andělu. Pozemská měřítka, pozemská agenda se nedají mechanicky přenést na nebeské poměry. Pro saduceje je to provokace, protože nevěřili ani v anděly.
- V druhé části odpovědi se opírá o Boží přívlastek — Hospodin — Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův. Je to odpověď nepřímá, ale vychází ze samého středu víry Izraelců, kteří takto o Bohu mluvili. A hlavně — Bůh sám se takto představuje Mojžíšovi v klíčovém okamžiku zjevení u hořícího keře. I když se tato odpověď přímo netýká vzkříšení (stejně jako otázka saduceů), odkazuje k Bohu, který sám sebe definuje vztahem k těm, kteří ho následují, vztahem ke svému lidu. Právě tento vztah nemůže být narušen ani smrtí. Přesto Ježíš nepřekročí pomyslnou spekulativní hranici, protože vzkříšení není záležitostí našich představ, ale stojí a padá s naším vztahem k Hospodinu. Proniknout dál nám není dáno, ale ani to nemá smysl, protože pokud člověk nežije v této důvěře, žádné učení ani představa o posmrtném životě ho nezachrání ani mu nepomůže.

Poznámky k tématu období

Otázku smrti lze dobře zpracovat ve vztahu k těm, které jsme měli rádi a kteří zemřeli. Zpracování by se nějak mohlo dotknout našich vzpomínek, našeho vztahu k nim, který přetrvává, i když jsou nám vzdálení a nedostupní.

Úskalí

Úskalí vidím v tom, že je vyprávění málo akční. Je to rozhovor, nikoliv příběh, navíc argumentace saduceů je nám dnes už málo srozumitelná. Ježíšova odpověď může být pro děti abstraktní.

Dalším úskalím mohou být naše všelijaké představy o vzkříšení či posmrtném životě. Ty se však pokouší narušit příběh sám. Nicméně dětem, zvláště mladším, je potřeba nabídnout nějaký jiný konkrétní obraz, který by byl přiměřený rámci Ježíšova zvěstování — např. nějaký obraz, který znázorní důvěru a otevřenost.

Odkazy

Obrázek rozhovoru se saducei — http://goo.gl/SDYNb7, různé obrázky vzkříšení — http://goo.gl/k2bGey, znázornění důvěry — http://goo.gl/OxG8ty

---

Pro děti

Pro předškolní děti

Katecheta připraví pro děti „bludiště“. Po místnosti se rozmístí různé předměty, do kterých děti mohou vrazit, převrhnout je. Děti se zavázanýma očima dostanou postupně za úkol projít toto bludiště. Na konci si sundají šátek a zjistí napáchané škody.

Potom se předměty znovu postaví, ale tentokrát je vezme za ruce průvodce — větší dítě nebo dospělý. Díky tomu, že nebyly samy, projdou bez úhony.

Vyprávíme, ptáme se, diskutujeme:

Co všechno už umíte a dříve jste neuměli? S čím naopak potřebujete pomoci? Na koho spoléháte, když si s něčím nevíte rady?

Následující překážky mohou být doprovázeny dramatizací. Děti mohou podlézat, přelézat, pomáhat si. Nebo můžeme ukazovat obrázky různých překážek a děti budou samy přemýšlet, jak takovou překážku překonat.

Když si s něčím nevíme rady, je to jako překážka na cestě. Některé překážky můžeme obejít. Jiné přelezeme. Další se dají odsunout. Čím je člověk větší a moudřejší a silnější, tím více překážek umí zvládnout. Ale někdy jsou ty překážky tak velké, že potřebujeme pomoc. Druhý nám může dát „stoličku“, abychom přelezli něco vysokého. Může nám dobře poradit. Může nás třeba povzbudit, abychom to nevzdali.

S těmi překážkami po cestě nám pomáhá i Pán Bůh. Ukazuje nám cestu. Pomáhá, abychom nezabloudili. Některé překážky odvaluje. Jindy nám dává sílu je překonat. Někdy může být takovou překážkou jáma a on nám podá ruku, abychom vylezli.

Díky překážkám se učíme. Jednak jak je překonat a jednak zjistíme, kdo je skutečný přítel, na koho se můžeme spolehnout, protože nám s nimi pomůže. Poznáváme i Pána Boha, který nás před žádnou překážkou neopustí.

Ale jednou cesta každého člověka skončí. S tím si nikdo z nás neporadí. Ani se tomu nemůžeme vyhnout. Věříme ale, že je tu průvodce, který s námi je i na konci naší cesty, na konci života. Nevíme, jak to bude vypadat. Víme ale, že nás doprovodí. Že pro něj ani náš konec není překážka, se kterou by si nevěděl rady.

Pomůcky: Šátky, různé překážky nebo obrázky překážek.

Pro mladší děti

Motivace

Co se stane s člověkem po smrti? Zkuste využít různé představy z knížek, filmů, pohádek. Jaké představy máme my? Je někdo, koho jste měli rádi a on umřel? Vzpomínáte na něj nějak, chodíte třeba na hřbitov?

Vyprávění

Když Ježíš přišel před Velikonocemi do Jeruzaléma, přicházeli za ním různí lidé. Někteří chtěli pomoc. Jiní kladli otázky.

Jedni z nich si říkali saduceové. Sloužili v chrámu jako kněží. Tvrdili, že se tak jmenují už od pradávných dob, od kněze Sádoka, který žil už za krále Davida a Šalomouna. Jiní tvrdili, že je to od slova cadikím — spravedliví. Z Bible uznávali jenom pět knih Mojžíšových. Nevěřili ve vzkříšení. Tvrdili, že se o něm v Mojžíšových knihách nic nepíše.

Přišli za Ježíšem, aby mu položili otázku. Ale odpověď je vlastně nezajímala. Chtěli Ježíše jenom znemožnit a zesměšnit.

Vymysleli si k tomu zvláštní příběh. Říkali: „V Mojžíšově zákoně je napsáno, že když někdo zemře a nemá děti, vdovy se má ujmout bratr zemřelého a vezme si ji za manželku. U nás bylo sedm bratří. První bratr zemřel a s jeho ženou se oženil druhý. Ale ten také zemřel a tu ženu si vzal třetí. A tak to šlo dál, až zemřeli všichni, jeden po druhém. Ale ta žena byla postupně manželkou všech sedmi. Ale pokud budou všichni vzkříšeni, komu z nich bude ta žena patřit?“ Chtěli tak Ježíše přivést do úzkých a ukázat, jak je nesmyslné věřit ve vzkříšení.

Ježíš jim ale odpověděl: „Vy si myslíte, že znáte Bibli, ale neznáte ji. Myslíte si, že jste poznali, co Bůh může a nemůže, ale neznáte jeho skutečnou moc. Bůh může člověka vzkřísit z mrtvých. Vzkříšení není pokračování nynějšího života. Po vzkříšení nebudou lidé žít stejným způsobem jako tady na světě. Nebudou se ženit a vdávat. Koho Bůh vzkřísí, ten se nevrátí do pozemských starostí a svazků, ale vstoupí do úplně nového života.“

A pak jim připomněl, že Hospodin promluvil k Mojžíšovi z hořícího keře. To bylo dlouho po smrti Abrahama, Izáka i Jákoba. Ale Hospodin tehdy Mojžíšovi řekl: „Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.“ Pro nás jsou mrtví, ale u Pána Boha jsou všichni živí. On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých, neboť před ním jsou všichni živi.

Nevíme, jak to bude po smrti vypadat. Ani Ježíš nám o tom víc neřekl. Ale zakusili jsme, že Bůh je věrný a nic nemůže zrušit jeho věrnost a lásku. I ve smrti mu patříme a nikdo nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Stejně tak jako mu smrt nemohla vzít Abrahama, Izáka ani Jákoba. Hospodin je naším Bohem navěky.

Pro někoho je to málo. Chtěl by mít nějakou přesnější představu. Odedávna si lidé vytvářeli různé obrazy toho, jak to bude vypadat po smrti. Takové obrazy nám Bible nedává. Ale učí nás spoléhat na Boha. Asi tak jako když jdete s tátou na výlet a věříte mu, že ví, kam jde, a že vás nenechá v lese. Tahle důvěra je nakonec to nejdůležitější, co nás může vést v životě i ve smrti.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačená v kapitole Přesah.

Pro starší děti

Děti si přečtou text rozpravy Ježíše se saduceji. Vysvětlíme, kdo to byl saducej a co to bylo levirátní právo.

Už jste někdy dostali otázku, kterou vás chtěl někdo shodit, protože chodíte do kostela, protože věříte? Jaké otázky jste třeba dostali?

Odpověděl podle vás Ježíš uspokojivě? O čem jeho odpověď vypovídá?

Saduceové mají mechanické představy. Chtějí popsat vzkříšení svými zkušenostmi, lidskou logikou. Ale vzkříšení není otázkou rozumových úvah, spekulací, běžné logiky. Pozemské zkušenosti se nedají vztáhnout k posmrtnému životu. Ten, kdo je vzkříšený, vstupuje do nového života, do nové reality.

Vzkříšení zůstává „jenom“ v rovině důvěry. Je to stejná důvěra, jakou můžeme zakoušet i dnes. Důvěra v Boha, který nás neopouští v žádné životní situaci. Ani smrt nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Smrtí končí tělo i duše člověka. Ale Bohu se ztratit nemůžeme.

Na kříži jsme poznali Boží lásku, která nás neopouští ani ve smrti. Ve vzkříšení jsme poznali Boží moc, která nedopustí, aby tato láska zanikla.

K rozšíření vyprávění můžete využít text pro střední věk.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačená v kapitole Přesah.

Přesah

Zkušenost smrti dá využít pro vztah k blízkým lidem, které jsme měli rádi a kteří už zemřeli, nebo i k nám samým. Na velký arch papíru napíšeme větu: *Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův i Jákobův*. Děti budou na malé papírky psát svoje jména, jména svých blízkých, svých blízkých, kteří zemřeli, případně dalších biblických postav.

Druhá aktivita spočívá v tom, aby děti napsaly nebo vyslovily jméno někoho, kdo zemřel. Řeknou jednu větu, jak si toho člověka pamatují a při každé takové vzpomínce se může zapálit jedna čajová svíčka.

Děti si napíšou na papírky jména těch, se kterými nemůžou z různých důvodů být. Papírky se přečtou a odevzdají v modlitbě. Samotné papírky je pak možné přilepit na kříž nebo složit pod něj. V Bohu jsou tu vlastně s námi.

Liturgie

Písně

Kde, Pane, jsi (Svítá 143); *Kdo bude v nebi žít* (Svítá 145); *Neboj se* (Svítá 154); *Kristus je má síla* (EZ 648); *Hrad přepevný jest Pán Bůh náš* (EZ 189); *Ochraňuj mne, Bože silný* (EZ 202)

Biblický text k zapamatování

Pán Ježíš říká: Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! (Jan 14,1a)

Modlitba

Hospodine, děkujeme ti, že se na tebe můžeme spolehnout. Víme, že nás provázíš v různých těžkostech a problémech. Věříme, že budeš s námi i na konci našeho života.

Bože, věříme, že ty jsi Bohem živých a že s tebou žijí i ti, které jsme měli rádi, ale už tu s námi nejsou. Amen.

Odkaz na píseň
Kde, Pane, jsi (SV143)
Kdo bude v nebi žít (SV145)
Neboj se (SV154)
Kristus je má síla (EZ648)
Hrad přepevný jest Pán Bůh náš
Ochraňuj mne, Bože silný, spoléhám na tebe jen
Cílová skupina
Starší školní
Předškolní
Mladší školní
Katechetické cykly
Církevní rok
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 20,27–40
Žalmy 23
Jan 14,1–6
Zjevení 21